

TARKKAILUTEHTÄVÄT:

1. HOMO! on alaotsikoltaan Outojen ooppera, ja sitä markkinoidaan anarkistisena musiikkifarssina. Tarkastele esitystä näiden luokitusten kautta. (Mitä on outous, outtaminen tai queer? Millaista on ooppera? Mitä on anarkistisuus? Mikä on farssi?)
2. Mistä tarina alkaa ja mihin se päättyy? Mitä tarinassa tapahtuu?
3. Metafiktiivisyys on nykykirjallisuudelle ja draamalle tyypillinen piirre. Sillä tarkoitetaan sitä, että lukijaa tai katsojaa muistutetaan tarinan kuvitteellisuudesta. Millä tavoin tämä tulee näkyviin HOMOssa?
4. Mitä intertekstuaalisia viitteitä tunnistat?
5. Näytelmän perustarina on realistinen ja yhteiskunnallinen, mutta sitä on väritetty absurdeilla tapahtumilla. Kiinnitä huomiosi niihin. Etsi realismista irtautuvia henkilöitä ja kohtauksia.
6. Kiinnitä huomiota puvustukseen. Mitä homostereotypioita on hyödynnetty? Mitä vaatetus kertoo henkilöistä?
7. Tarkastele valittuja musiikkityylejä. Miten laulut tukevat henkilöistä saatavaa kuvaa? Millä keinoin musiikki luo koomisuutta? Mitä musiikillisia intertekstuaalisia viitteitä tunnistat?
8. Tarkastele muutamaa musiikkiesitystä koreografian kautta. Millaista tunnelmaa liikkeen kautta välitetään? Mitä liikekieli kertoo toisaalta kohtauksen yleisestä tunnetilasta, mitä roolihenkilön tunnetilasta?
9. Ohessa on Rebekan laulu, joka toistuu näytelmässä. Rebekka esittää ensin koko laulun yksin. Myöhemmässä kohtauksessa laulu jakautuu Rebekalle, Moritzille ja Atikille.

MORITZ (laulaa)

Kyllä susi suden haistaa,
niin kuin sanotaan.

Silloin kesytetyt koirat saavat
mennä menojaan.

Täysikuu kun punaisena
nousee hehkumaan,
silloin sudet kokoontuvat
laumaan ulvomaan,

ja sinä jäät,
sinä jäät yksin,
sinä jäät yksin huutamaan
koska et kuulu susien
heimoon.

ATIK (laulaa)

Lammas tahtoo lammasta,
sen susi vaistoaa,
se lammasturkin päälleen pukee
epätoivoissaan.

REBEKKA JA ATIK (laulavat)

Mutta lammaslauma suden
haistaa, pois sen karkoittaa,
susi eksyy lampaan tähden
susilampaastaan,

ja se jää,
ja se jää yksin,
se jää yksin huutamaan,
koska ei kuulu lampaiden
heimoon.

a) Miten laulu kuvastaa henkilöiden tunteja? Jos laulun kontekstina ei olisi homomusikaali, mistä voisit ajatella sen kertovan?

b) Lopussa palataan vielä susiin ja lampaisiin laulussa Olis jossakin maa. Mieti laulun yhtäläisyyksiä perinteiseen uskonnolliseen paratiisinäkemykseen.

...olis jossakin maa,
missä jokainen saa
rakastaa, rakastaa,
ketä itse haluaa.

Siellä susi lampaan viereen
nukkumaan haluaa,
ja lammas sutta intohimoisesti
rakastaa, rakastaa!

Siellä kaksoistornit vielä
taivaaseen sojottaa,
Bagdadissa pommin sijaan
kuullaan uutta tarinaa

tuhannesta ja yhdestä yöstä,
jolloin saa
rakastaa, rakastaa,
ketä itse haluaa!

Oisko täällä se maa,
missä voi rakastaa,
rakastaa sitä, jota
rakastaa huvittaa?

Oisko täällä se maa,
missä ihminen saa
myös omaa itseään
rakastaa, rakastaa?

Oisko täällä se maa,

missä vierastakin
osataan rakastaa?

Oisko täällä se maa?

10. Homoyhteisö ei
näytelmässä näyttäydy yhtenäisenä toiveiltaan ja elämäntavoiltaan. Tarkastele, millaisia
ovat esimerkiksi juristi Nurmisen Kale, maantiedon opettaja Jorma, ambulanssimies Rekku,
Risto, Oskari ja Teemu, Moritz ja Atik.

11. Lue ensin
Jaakko Lyytisen kolumni *Lumikki ja 77 kääpiötä* (HS 24.9.2011). Tarkastele, miten Alan
Turingin henkilöhistoriaan liittyvät tapahtumat näkyvät esityksessä.

Lumikki ja 77 kääpiötä

JAAKKO LYYTINEN JAAKKO.LYYTINEN@HS.FI

KIRJOITTAJA ON HS:N KULTTUURITOIMITUKSEN ESIMIES.

Keväällä 1939 kaksi poikkeuksellisen älykäästä miestä otti Cambridgessa mittaa toisistaan. Toinen oli filosofian professori Ludwig Wittgenstein, 50, ja toinen Alan Turing, 26, juuri väitellyt matemaatikko. Väittely koski koko matemaattisen logiikan rakennetta.

Mutta Alan Turingia kiehtoivat muutkin asiat kuin matematiikan logiikka, kuten piirretty värielokuva Lumikki ja seitsemän kääpiötä. Erityisesti häneen vaikutti kohtaaminen, jossa ilkeä noita laskee narulla omenan myrkyjuomaan.

Syyskuussa 1939 Britannia julisti sodan Saksalle ja Alan Turingin aivoille oli valtiollista käyttöä. Hän alkoi työskennellä huippusalaisessa valtion koodi- ja salakielilaitoksessa, joka piti majaansa viktoriaanisessa maalaiskartanossa Bletchley Parkissa.

Turing vietti maalaiskartanossa seuraavat viisi vuotta. Sinä aikana hän vaikutti sotaan niin paljon, että häntä kutsuttiin myöhemmin "mieheksi, joka voitti toisen maailmansodan".

Turingin johdolla brittiläiset ja puolalaiset matemaatikot mursivat natsi-Saksan salakirjoituskoodin Enigman. Koodin purkamisella oli mullistava merkitys muun muassa taisteluissa Atlantin valtameren herruudesta ja Britannian ilmatilasta.

Ennen Normandian maihinnousua kesällä 1944 liittoutuneet tiesivät Bletchley Parkin nerojen ansiosta lähes kaikkien saksalaisdivisioonien sijainnin. Koodeja murtamaan Turing suunnitteli maailman ensimmäisen elektronisen tietokoneen, Colossuksen.

Sodan jälkeen Alan Turing jatkoi varhaisten tietokoneiden suunnittelua. Hän kehitti niin sanotun Turingin testin, jonka ansiosta häntä pidetään tekoälyn isähahmona. Jo vuonna 1936 Turing oli kehittänyt periaatteen, joka vauhditti merkittävästi tietokoneiden kehittämistä vuosikymmeniä myöhemmin.

Mutta Alan Turingia kiehtoivat muutkin asiat kuin tietokoneet.

Vuonna 1951 Turing tutustui Manchesterissa Arnold Murrayyn. Kun 19-vuotias Murray murtautui kaverinsa kanssa Turingin asuntoon, poliisille selvisi rikostutkinnan yhteydessä, että Turingilla ja Murraylla oli ollut suhde.

Homoseksuaalisuus oli Britanniassa rikos, joten Turing tuomittiin törkeästä säädyttömyydestä, samasta rikoksesta kuin Oscar Wilde yli 50 vuotta aiemmin.

Turing sai valita, meneekö hän vankilaan vai ottaako hän ehdonalaisen tuomion, jonka ehtona oli hormonihoido.

Turing valitsi ehdonalaisen. Häneen pistettiin vuoden ajan estrogeenihormonia. Se tarkoitti kemiallista kastroatiota.

Turingin hahmo esiintyy Pirkko Saision uudessa Homo!-musiikkifarssissa.

"Minut tuomittiin rikoksesta, vaikka minä olin rikoksen uhri", Turingin hahmo puolustautuu näytelmässä. Tuomarina lavalla heiluu toinen sotasankari, pääministeri Winston Churchill, joka julistaa tuomion.

Turingin hahmo alistuu kohtaloonsa: "Minä olen ruiskuttanut syanidia tähän omenaan, ja tähän minä kuolen. Minä olen Lumikki, eikä missään näy prinssiä."

Kesäkuussa 1954 siivooja löysi Alan Turingin kuolleena. Patologi määrittäi kuolinsyyksi syanidimyrkytyksen. Vuoteen vieressä oli omena, josta oli haukattu useita kertoja.

Vuonna 1967 homoseksuaalisuus poistui Britannian rikoslaita. Alan Turingin maineenpalautus alkoi samoihin aikoihin.

Vasta syksyllä 2009 pääministeri Gordon Brown lausui Britannian hallituksen pahoittelut siitä, miten Turingia oli kohdeltu.

"Alan Turing on homofobian tunnetuin uhri. Tämän tunnustaminen on yksi askel tasa-arvon tiellä. Olemme paljon myöhässä", Brown sanoi. "Maamme on Turingille paljon velkaa."

Saision Homossa kuoro laulaa: "Kun siitä ei puhuta, / sitä ei ollut, / sitä ei ole koskaan / tapahtunutkaan! Maailma piirtää rajansa terävillä sanoilla!"

Sanoista terävimmät piirtävät lakeja.

Lumikki haukkasi omenasta ja kuoli, mutta maailmassa on edelleen 77 kääpiötä, valtiota, joissa homoseksuaalisuus on rikos.